

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 21/2014 rd

Statsrådets principbeslut av den 18 september 2014 om Fennovoima Ab:s ansökan om att få uppföra ett nytt kärnkraftverk och att få uppföra de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att kraftverket ska kunna drivas

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 oktober 2014 statsrådets principbeslut av den 18 september 2014 om Fennovoima Ab:s ansökan om att få uppföra ett nytt kärnkraftverk och att få uppföra de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att kraftverket ska kunna drivas (Ö 6/2014 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet och miljöutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (ShUU 12/2014 rd och MiUU 21/2014 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- näringsminister Jan Vapaavuori
- industriråd Severi Keinälä, industriråd Petteri Kuuva, industriråd Herkko Plit, överingenjör Jorma Aurela, överinspektör Bettina Lemström och konsultativ tjänsteman Pia Nordberg, arbets- och näringsministeriet
- finansråd Outi Honkatukia, finansministeriet
- medicinalråd Mikko Paunio, social- och hälsovårdsministeriet

- specialsakkunnig Miliza Marmelin, miljöministeriet
- justitiekansler Jaakko Jonkka, Justitiekanslersämbetet
- verkställande direktör Ilkka Kananen, Försörjningsberedskapscentralen
- generaldirektör Petteri Tiippana, strålsäkerhetscentralen STUK
- teamchef Tiina Koljonen, Teknologiska forskningscentralen VTT
- forskare Janne Niemi, Statens ekonomiska forskningscentral
- kommundirektör Matti Soronen, Pyhäjoki kommun
- verkställande direktör Toni Hemminki, projektchef Minna Forsström och kommunikationsråd Maira Kettunen, Fennovoima Ab
- verkställande direktör Jukka Ruusunen, Fingrid Abp
- verkställande direktör Reijo Sundell, Posiva Ab
- sopimusallavastaava Roni Jokinen, Fackförbundet Pro
- ledande expert Mikael Ohlström, Finlands Näringsliv rf
- direktör Jukka Leskelä, Finsk Energiindustri rf
- enhetsdirektör Pekka Pellinen, Teknikens Akademikerförbund TEK rf

- gruppchef Martti Kätkä, Teknologiindustrin rf
- ordförande Helena Maijala och vice ordförande Hanna Halmeenpää, Pro Hanhikivi ry
- skyddsexpert Otto Bruun, Finlands naturskyddsförbund rf
- professor Riitta Kyrki-Rajamäki, Villmanstrands tekniska universitet
- professor Peter Lund, Aalto-universitetet
- professor Filip Tuomisto, Aalto-universitetet.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- Kotkan Energia Oy
- Voimajunkkarit Oy
- Meri-Lapin ydinverkosto.

Dessutom besökte ekonomiutskottet Pyhäjoki den 11 november 2014 och studerade i samband med det den planerade byggplatsen för anläggningen samt tog del av hur Pyhäjoki kommun och Brahestads ekonomiska region förberett sig inför projektet.

STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT

Uppförandet av ett nytt kärnkraftverk på kraftverksområdet i Pyhäjoki och uppförandet av de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att enheten ska kunna drivas, på det sätt som lösningarna på anläggningens centrala funktionsprinciper och säkerställandet av anläggningens säkerhet presenteras i en ansökan som den 4 mars 2014 lämnats till statsrådet, och på det sätt som konstaterats i statsrådets gällande principbeslut av den 6 maj 2010 som riksdagen har fastställt den 1 juli 2010, är, kompletterat på det sätt som sökanden föreslår i sin ansökan, också fortsättningsvis förenligt med samhällets helhetsintresse.

De kärnanläggningar på samma anläggningsplats som omfattas av beslutet och som behövs för att det nya kärnkraftverket ska kunna drivas används för lagring av färskt kärnbränsle, mellanlagring av använt kärnbränsle samt för hantering och lagring av låg- och medelaktivt driftavfall.

Statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 och villkoren i principbeslutet gäller som sådana. Det nya principbeslutet kompletterar statsrådets tidigare principbeslut av den 6 maj 2010 om byggande av ett nytt kärnkraftverk. Det nya principbeslutet förfaller om inte tillstånd enligt 18 § i kärnenergilagen att börja uppföra den nya kärn-

kraftverksenheten har sökts senast den 30 juni 2015.

När Fennovoima Ab lämnar in sin ansökan om tillstånd att uppföra anläggningen ska bolaget lämna en helhetsplan över sina preciserade planer för ordnandet av kärnavfallshanteringen. Dessutom ska Fennovoima Ab i enlighet med principbeslutet från 2010 utveckla sin plan för slutförvaringen av det använda kärnbränslet, så att bolaget senast den 30 juni 2016 ska förelägga arbets- och näringsministeriet antingen ett avtal om ett sådant samarbete kring kärnavfallshanteringen med de nuvarande avfallshanteringsskyldiga eller ett program för bedömning av miljökonsekvenserna i enlighet med lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) av Fennovoima Ab:s egen slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle. Om Fennovoima Ab inte uppfyller det ovan nämnda villkoret, kan inte tillstånd att uppföra en kärnanläggning enligt 18 § i kärnenergilagen beviljas projektet.

Enligt statsrådet förutsätter säkerställande av styrbarheten av landets energipolitik och därmed säkerställandet av landets försörjningsberedskap att en klar majoritet av det faktiska innehavet i bolaget ska ligga i inhemska aktörers händer.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ekonomiutskottet föreslår att statsrådets principbeslut av den 18 september 2014, vilket kompletterar statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010, förblir i kraft.

Komplettering av principbeslutet

Riksdagen godkände den 1 juli 2010 statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 angående Fennovoima Abp:s (nedan Fennovoima) ansökan om att få uppföra ett nytt kärnkraftverk. I principbeslutet ansåg statsrådet det förenligt med samhällets helhetsintresse att ett nytt kärnkraftverk och de kärnanläggningar som behövs för kraftverket uppförs på kraftverksområdet i Pyhäjoki eller Simo. Enligt beslutet skulle kärnkraftverket få bestå av en kärnkraftverksenhet, som har en termisk effekt av högst 4 900 megawatt, och av en slutförvaringsanläggning för det låg- och medelaktiva kärnavfall som uppkommer vid kärnkraftverket. De kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att den nya kärnkraftverksenheten ska kunna drivas och som omfattas av beslutet används för lagring av färskt kärnbränsle, mellanlagring av använt kärnbränsle samt för hantering och lagring av låg- och medelaktivt driftavfall.

Efter riksdagsbehandlingen, dvs. den 4 mars 2014, har Fennovoima begärt komplettering av statsrådets principbeslut i fråga om kärnkraftverket. Det nya kärnkraftverket avviker från de kärnkraftverk som tillhandahölls av de bolag som enligt ansökan betraktades som möjliga leverantörer och utgörs i stället av en kärnkraftsenhet med tryckvattenreaktor (typ AES-2006¹) samt av lagerbyggnader och andra byggnader som behövs för kärnbränsleförsörjningen och kärnavfallshanteringen. Dessutom preciserade Fennovoima sin ansökan den 27 augusti 2014 till följd av förändringar i bolagets ägarstruktur och den 10 september 2014 genom en redogörelse

för direktörsbyten inom bolagets huvudägare. Till skillnad från vad som var fallet i den ursprungliga ansökan som behandlades i det gällande principbeslutet ska nu verket levereras av ryska Rosatom Overseas CJSC, vars dotterbolag RAOS Voima Oy har blivit minoritetsägare i Fennovoima med ett aktieinnehav på 34 procent. De viktigaste förändringarna är alltså att reaktortyp och leverantören av kärnkraftverket bytts², att anläggningens maxeffekt sänkts och att det skett förändringar i minoritetsägandet i bolaget³. Efter beslutet 2010 har bolaget dessutom beslutat om var anläggningen ska placeras. Av de alternativ som godkändes i principbeslutet utsågs Pyhäjoki kommun.

Statsrådets principbeslut av den 18 september 2014 kompletterar det gällande principbeslutet från 2010 till de delar det gäller kärnkraftverket och de kärnanläggningar som behövs för kraftverket uppförs på samma kraftverksområde (lagring av färskt kärnbränsle, mellanlagring av använt kärnbränsle samt hantering och lagring av låg- och medelaktivt driftavfall). Kompletteringen gäller däremot inte det gällande principbeslutet till de delar det i beslutet lämnats godkännande på principbeslutsnivå för slutförvaring av låg- och medelaktivt driftavfall. Också de tidsfrister som fastställdes i det ursprungliga principbeslutet förblir i kraft. I enlighet med det förfaller principbeslutet om byggnadstillstånd inte söks senast den 30 juni 2015. När Fennovoima lämnar in sin ansökan om tillstånd att uppföra anläggningen ska bolaget lämna en preciserad utredning över sina planer för ordnandet av kärnavfallshanteringen. I fråga om slutförvaringen av kärnbränsle ska bolaget senast den 30 juni 2016 förelägga arbets- och näringsministe-

¹ Termisk effekt högst 3 220 megawatt och nettoeleffekt cirka 1 200 megawatt.

² Alternativen enligt den ursprungliga ansökan var följande: fransk-tyska Arevas EPR (European Pressurized Water Reactor) och Kerena (tidigare SWR 1000, Siederwasserreaktor) samt Toshiba ABWR (Advanced Boiling Water Reactor).

³ År 2010 var tyskägda E.ON Kärnkraft Finland AB minoritetsägare med ett aktieinnehav på 34 procent.

riet antingen ett avtal om ett sådant samarbete kring kärnavfallshanteringen med de nuvarande avfallshanteringsskyldiga som föreslås i den ursprungliga ansökan om principbeslut eller ett program för bedömning av miljökonsekvenserna av en egen slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle. Bolaget kan inte beviljas byggnadstillstånd utan de nämnda tilläggsutredningarna om kärnavfallshanteringen och slutförvaringen av använt kärnbränsle. En ny sak som införts i principbeslutet är tillägget om bolagets ägarunderlag. Enligt statsrådets syn kräver styrbarheten av landets energipolitik och därmed landets försörjningsberedskap att en klar majoritet av det faktiska innehavet i bolaget ska ligga i inhemska aktörers händer⁴.

Ekonomiutskottet konstaterar att det i den gällande kärnenergilagen inte finns några direkta bestämmelser som tillåter komplettering av ett redan utfärdat principbeslut. Å andra sidan utesluter inte lagen heller möjligheten till komplettering. Vid behandlingen av det tidigare principbeslut bedömde utskottet de omständigheter som tas upp i kompletteringsansökan (reaktortyp, leverantör och bolagets ägarunderlag) på ett tämligen allmänt plan. Å andra sidan är de förändringar som skett så betydande att de kan påverka bedömningen av hur projektet sammanfaller med samhällets helhetsintresse. Utskottet menar att det finns åtskilligt som talar för det förfarande statsrådet valt, dvs. att den kompletterande ansökan ska gå igenom samma beredningsprocess och beslutsförfarande som en helt ny ansökan om ett principbeslut. Relevant är bland annat den väl förankrade principen om bred politisk prövning av en utbyggnad av kärnkraften liksom även det faktum att de förändringar som skett inom projektet kan vara av betydelse för allmänintresset. Hänsyn måste också tas till den sökandes rättsskydd.

Rättsläget i frågan är dock oklart och för att i fortsättningen kunna undvika liknande situatio-

ner ser utskottet det som viktigt att statsrådet börjar utreda om kärnenergilagen skulle behöva ändras. En översyn av lagen behövs också av författningstekniska skäl, med tanke på att det gjorts över tjugo partiella revideringar av den. Utskottet föreslår längre fram att riksdagen godkänner ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Liksom statsrådet har också riksdagen behandlat den kompletterande ansökan utförligt. Utskottet har hört ett stort antal sakkunniga och olika intressentgrupper och fått utlåtanden av fackutskotten (miljöutskottet och social- och hälsovårdsutskottet). Med hänsyn till det oklara rättsläget och för att säkerställa den sökandes rättsskydd har ekonomiutskottet behandlat principbeslutet i större detalj än enbart de förändringar som skett inom projektet skulle ha förutsatt. Vid prövningen av frågan måste man komma ihåg att de principbeslut om utbyggnad av kärnkraften (såväl Fennovoimas som Teollisuuden Voima Oyj:s ansökningar) som riksdagen godkände 2010 fortfarande är i kraft.

Som bakgrund till ställningstagandena om principbeslutet 2010 behandlade ekonomiutskottet i sitt betänkande (EkUB 13/2010 rd) tämligen omfattande energisektorn och dess förutsättningar samt regleringen av användningen av kärnenergi. Eftersom situationen till dessa delar i huvudsak är oförändrade hänvisar utskottet till det tidigare betänkandet och koncentrerar sig i det följande på de delområden som påverkar bedömningen av i vilken grad Fennovoimas projekt, i den form det har i den kompletterande ansökan, fortfarande är förenlig med samhällets helhetsintresse.

Förutsättningarna och hur de uppfylls

Utskottet konstaterar att statsrådet i sin prövning av principbeslutet har följt kärnenergilagen och först kontrollerat att förutsättningarna för ett principbeslut uppfylls. Först därefter är det möjligt att gå vidare och bedöma om projektet är förenligt med samhällets helhetsintresse.

En förutsättning för ett principbeslut är (14 § 1 mom. i kärnenergilagen) att den planerade kär-

⁴ Som framgår av motiven till principbeslutet avses med detta att de aktörer som har sin bostadsort eller hemvist inom EU eller EFTA-området ska ha ett sammanlagt innehav på minst 60 procent.

nanläggningens förläggningsskommun tillstyrkt uppförandet av kärnanläggningen och att sådana omständigheter inte har framkommit som visar att det inte finns tillräckliga förutsättningar för att uppföra anläggningen så som förutsätts i 6 § i kärnenergilagen⁵.

Statsrådet konstaterar att förläggningsskommunen, Pyhäjoki, har tillstyrkt projektet. Det har inte heller i den preliminära säkerhetsuppskattningen från Strålsäkerhetscentralen, miljökonsekvensbedömningen eller i givna utlåtanden framkommit några sådana omständigheter som visar att det inte föreligger tillräckliga förutsättningar för att uppföra ett nytt kärnkraftverk eller att bygga ut eller uppföra de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsområde för att kraftverket ska kunna drivas så som det förutsätts i 6 § i kärnenergilagen.

Samhällets helhetsintresse

I 14 § 2 mom. i kärnenergilagen föreskrivs om de omständigheter som ska beaktas när projektet provas utgående från samhällets helhetsintresse. Lagen förutsätter att man vid bedömningen ska beakta kärnanläggningens fördelar och nackdelar, varvid avseende ska fästas speciellt vid 1) om kärnanläggningen behövs med tanke på landets energiförsörjning, 2) hur lämplig kärnanläggningens tilltänkta förläggningssort är och anläggningens inverkan på miljön samt vid 3) hur kärnbränsleförsörjningen och kärnavfallshanteringen är ordnade.

Ekonomiutskottet konstaterar att bedömningen utifrån samhällets helhetsintresse till syvende och sist är en övergripande politisk bedömning där projektets fördelar och nackdelar måste provas på många plan. Vilka omständigheter som ges störst vikt förändras i takt med samhället och de rådande förhållandena. Utskottet fäster i det följande uppmärksamhet vid de omständigheter som särskilt lyfts fram genom sak-

kunnigyttrandena och utskottsbehandlingen i övrigt.

Det ökande behovet av el. Elförbrukningen har under det innevarande årtiondet varierat mellan 83,9 och 87,7 TWh. Enligt de preliminära siffrorna var elförbrukningen 83,9 TWh år 2013. Förbrukningen var som störst 2007 och uppgick då till 90,4 TWh. Förbrukningen har påverkats kraftigt av lågkonjunkturen och den genomgripande strukturförändringen inom industrin.

Som underlag för beredningen av principbeslutet har Teknologiska forskningscentralen VTT och Statens ekonomiska forskningscentral VATT gjort en utredning om de energi- och nationalekonomiska konsekvenserna av kärnkraftsbeslutet⁶. Uppskattningarna sträcker sig fram till 2035. De uppskattningar av den samhällsekonomiska utvecklingen som användes i beräkningarna baserade sig på finansministeriets bedömningar samt på VATT:s färskaste långtidsscenarier. Den beräkningsmodell som används i utredningens energiavsnitt grundar sig på TIMES-modellen, som utvecklats utifrån Internationella energioorganet IEA:s⁷ ETSAP-program. VTT har tillämpat TIMES på Finlands och de övriga nordiska ländernas energisystem. Beräkningsmodellen tar hänsyn till en stor mängd energiproduktionstekniker och bränslealternativ. Bedömningarna utgår från baslinjescenariet i den nationella energi- och klimatstrategin från 2013. Scenariet har uppdaterats och beaktar nu bland annat EU:s klimat- och energimål fram till 2030. Modellen ger en bred beskrivning av de elproduktionsformer som är väsentliga för Finlands energiekonomi samt för de produktionstekniker som antas vara av betydelse fram till 2050. Modellen har tagits till hjälp vid granskningen såväl av olika elproduktionsformer som av investeringar i effektivare energianvändning.

Beräkningarna bygger på fyra olika scenarier, av vilka en (det s.k. baslinjesscenariet, Base) grundar sig på antagandet att ytterligare

⁵ Enligt 6 § i kärnenergilagen ska användningen av kärnenergi vara säker och får ej orsaka skada på människor, miljö eller egendom.

⁶ Forskningsrapport VTT-R-03704-14.

⁷ International Energy Agency.

kärnkraft inte tas i drift efter det att Olkiluoto 3 står klart, utan att efterfrågan på el i stället täcks genom andra produktionsalternativ. Vid granskningen av energisystemen tillämpades tre olika värden för utvecklingen. Som variabler användes produktionsvolymerna inom skogsindustrin och gruv- och utvinningsindustrin samt värden för hur elintensiva tjänsterna är.

Efterfrågan ökar enligt VTT:s och VATT:s samtliga scenarier från 2010 till 2035. Industrin fortsätter att bli mer elektrifierad under hela granskningsperioden, vilket innebär att elens andel av den slutliga energianvändningen ökar jämfört med bränsleanvändningen. I de granskade scenarierna ökar totalförbrukningen till 92 TWh år 2020 och till cirka 97–99 TWh 2030. Uppskattningarna är litet lägre än då principbeslutet fattades 2010⁸. Visserligen gjordes då mer omfattande bedömningar endast fram till 2020. De nya kärnkraftverk som godkänts genom principbeslutet är då ännu inte i produktionsdrift.

På basis av VTT:s undersökning kan man konstatera att investeringarna i kärnkraft har stor betydelse för importen och exporten av el och därigenom på landets handelsbalans. De nya investeringarna höjer självförsörjningsgraden i fråga om el. Finland skulle 2025–2030 vara självförsörjande i fråga om eltillförsel enligt scenarierna för den minsta och för den medelmåttiga efterfrågan. Därefter skulle Finland återigen vara nettoköpare av el, också i det fall att båda de projekt som omfattas av principbeslutet 2010 skulle genomföras. Om kärnkraften inte byggs ut ersätts produktionsunderskottet i huvudsak genom elimport men också genom ökad produktion i kommunala kraftvärmeanläggningar (CHP⁹). Dessutom skulle produktionen av vindkraft och småskalig vattenkraft öka något, liksom även investeringarna i effektivare elanvändning.

Ekonomiutskottet konstaterar att toppeffektbehovet i Finland är cirka 15 000 MW. Även om

hela vår nuvarande kapacitet utnyttjades skulle vi inte ens kunna producera 12 000 MW. Vi importerar redan i dag cirka 20 procent av den totala förbrukningen. Med hänsyn till den ovan nämnda utredningen, enligt vilken totalförbrukningen av el väntas öka, och till att befintlig kapacitet i storleksordningen 3 000 MW¹⁰ kommer att försvinna fram till 2030 (kondenskraftens andel därav cirka 2 000 MW och kärnkraftens cirka 1 000 MW) står det klart att vår självförsörjningsgrad kommer att försvagas om inte ny produktionskapacitet byggs upp eller om inga betydande energisparande åtgärder eller effektivitetsåtgärder sätts in. Den nationella elproduktionskapaciteten kan höjas antingen genom förnybara energikällor (främst vind- och solkraft) eller genom kärnkraft. Enligt VTT:s bedömning kan potentialen att höja energieffektiviteten vara överdrivet optimistisk redan i bakgrundsantagandena för beräkningarna. I fråga om vindkraften bygger kalkylerna på att den byggs ut till 9 TWh.

Utskottet menar att våra mål i fråga om ökning av energieffektiviteten och av utnyttjandet av förnybara energikällor redan i dag är ytterst högt ställda och har beaktats i VTT:s kalkyler. Med beaktande av behovet av ytterligare elproduktion (cirka 40 TWh år 2030) är det enligt utskottet inte realistiskt anta att underskottet under de närmaste åren kan fyllas enbart genom ökad energieffektivitet och ökad användning av förnybar energi. Kostnadseffektiva möjligheter att höja energieffektiviteten finns särskilt inom området värmeförbrukning. En utbyggnad av vindkraften till 9 TWh förutsätter å sin sida offentligt stöd och kan, med hänsyn till erfarenheterna av vindkraftsbyggande, möta kraftigt lokalt motstånd och leda till långdragna besvärprocesser. Vid utnyttjande av bioenergi genereras elektriciteten genom samproduktion av kraft och värme. För att det ska vara kostnadseffektivt att producera mer bioel måste det samtidigt finnas avsättning för mer värme. Det finns inget som antyder något sådant behov. Det mest kostnads-

⁸ Den totala elförbrukningen 2020 uppskattas till 98–103 TWh.

⁹ Kombinerad el- och värmeproduktion, Combined Power and Heat.

¹⁰ Dessutom försvinner kraftvärmeproduktion på cirka 2 000 MW.

effektiva och mest förnuftiga med hänsyn till miljön är att styra de träbaserade bioenergikällorna till bioraffinaderierna och ersätta de fossila transportbränslena med biobaserade produkter.

Med hänsyn till det som sagts anser utskottet att också kärnkraften måste byggas ut, om Finland vill uppnå målet att bli självförsörjande i fråga om elproduktion. Det må också konstateras att en ny anläggningsstorlek inte förutsätter utbyggnad av ny reserveffekt och därigenom inte heller ökar behovet av offentliga investeringar i infrastruktur.

Miljöaspekterna. I samband med förfarandet för miljökonsekvensbedömning har det konstaterats att de lokala miljöolägenheter som projektet medför kommer att vara obetydliga. På basis av VTT:s utredningar uppskattas projektet däremot ha positiva effekter för Finlands utsläpp av växthusgaser. Byggs kärnkraften ut beräknas dessa utsläpp bli cirka 4 procent lägre åren 2030—2035.

Miljöutskottet har i sitt utlåtande granskat principbeslutet med avseende på klimat- och miljöfrågorna. Miljöutskottet konstaterar att kärnkraften, på det sätt som godkänts i den nationella energi- och klimatstrategin, utgör ett centralt element i Finlands energipalett. Strategin utgår från en strävan mot självförsörjning i fråga om eltillförsel, en märkbar minskning av växthusgasutsläppen, en fungerande elmarknad och kostnadseffektiva lösningar. I fråga om de lokala miljökonsekvenserna hänvisar utskottet till NTM-centralens Natura-bedömningar, där centralen kommit fram till att det inte finns något som tyder på direkta, klart försämrade effekter på områdets biotoper och arter, och några sådana uppskattas heller inte uppkomma. Eftersom kylvattenmängden är mindre än tidigare i anläggningen enligt principbeslutet kommer konsekvenserna för vattnen också att vara mindre. Ansökan om vattentillstånd för att anlägga en farled och en hamn och för arrangemangen för intag och utledning av kylvattnet ligger hos regionförvaltningsverket. Närings-, trafik- och miljöcentralen har yttrat sig om detta och då an-

sett att det inte föreligger några hinder för att bevilja tillstånd. Bolaget har ännu inte ansökt om tillstånd enligt miljöskyddslagen. För miljöskyddets del har en av de viktigaste aspekterna att göra med den årliga värmebelastning (2 000 MW) som kylvattnet orsakar. Miljöutskottet fäste dessutom särskild uppmärksamhet vid konsekvenserna under byggtiden, vilka för fiskets del bedömdes bli betydande. Vidare fäste miljöutskottet uppmärksamhet vid produktionen av kärnbränsle och slutförvaringen av använt bränsle. Dessa frågor kommer att behandlas närmare längre fram.

Statsrådet konstaterar att kärnkraftverkets miljökonsekvenser under normal drift ligger på en acceptabel nivå i förhållande till uppnådda fördelar och är obetydliga i förhållande till miljökonsekvenserna av andra alternativa produktionsformer.

Ekonomiutskottet anser att det genom utredningen inte framkommit några miljörelaterade omständigheter som skulle hindra projektet. När planerna klarnat och ansökan om byggnadstillstånd blir aktuell kommer också denna bedömning att preciseras. Med tanke på de strängare mål för utsläppsminskning som Finland måste beakta, och som också miljöutskottet hänvisar till, ser ekonomiutskottet det som viktigt att kärnkraften bedöms ha en sänkande effekt på utsläppen av växthusgaser.

Konsekvenser för hälsan. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar i sitt utlåtande att kärnkraftverket av typen AES-2006 är förenligt med samhällets helhetsintresse när man betraktar frågan ur hälsoskyddets och den sociala hållbarhetens synvinkel.

Social- och hälsovårdsutskottet hänvisar å sin sida till sitt utlåtande om principbeslutet från 2010 och konstaterar liksom då att all energiproduktion utsätter människans hälsa för risker, så även kärnkraften. Kärnkraftverk men också kol- och torvkraftverk avger små strålningsdoser till miljön. Även små strålningshalter är alltid förknippade med risk för cancer. I ett folkhälsoperspektiv är användningen av fossila bränslen det sämsta sättet att producera energi, eftersom de

partiklar som uppstår vid förbränningen orsakar ohälsa. När kolproducerad energi ersätts med kärnkraftsproducerad minskar mängden luftburna små partiklar. Kärnkraftverken ger bevisligen upphov till mindre hälsorisker än fossila bränslen.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar vidare att kärnkraftsbaserad produktion är förenad med hälsorisker i samband med anskaffningen av bränsle, dvs. uran, vid en kärnkraftverksolycka och vid hanteringen och lagringen av använt bränsle. Däremot är ett kärnkraftverk i normalbruk närapå riskfritt i hälsohänseende. Matematiskt kalkylerat är risken liten men måste trots allt tas med i räkningarna. Det medför nya uppgifter för områdets myndigheter och nya krav bland annat på samarbetet mellan räddningsmyndigheterna och hälsovården.

Med hänvisning till de nämnda utlåtandena bedömer ekonomiutskottet att det inte framkommit några hälsorelaterade skäl till att inte godkänna principbeslutet.

Konsekvenser för säkerheten. Strålsäkerhetscentralen har i sin preliminära säkerhetsuppskattning av projektet koncentrerat sig på det som har förändrats efter den ursprungliga behandlingen av principbeslutet för fyra år sedan. De största nyheterna är att anläggningen nu är en Rosatom AES-2006, att bolaget E.ON dragit sig ur projektet och att ett dotterbolag till Rosatom blivit minoritetsägare. Förändringarna har enligt Strålsäkerhetscentralens uppfattning väsentligt påverkat både projektframskridandet och utvecklingen av Fennovoima Ab:s organisation, resurser och verksamhet.

Centralen anser att det är möjligt att uppföra en AES-2006-anläggning på Hanhikivi udde i Pyhäjoki så att de finländska säkerhetskraven uppfylls. Det kräver dock ändringar i anläggningens konstruktion. Det rör sig framför allt om skydd mot flygplanskrascher, inre översvämningar och bränder och allvarliga olyckor.

Fennovoima har enligt Strålsäkerhetscentralens bedömning dock inte lyckats göra framsteg när det gäller att stärka kompetensen och utveckla ledningssystemet i enlighet med planerna i

2010 års principbeslut. Bolaget måste stärka sin kompetens och utveckla sitt ledningssystem för att det ska ha den kapacitet som behövs för att bedöma och sörja för säkerheten i det nya kärnkraftverket och för att ta fram det behövliga materialet för ett tillstånd att uppföra kärnanläggningen. Ekonomiutskottet tar allvarligt på Strålsäkerhetscentralens bedömning, där den ifrågasätter hur bolaget med beaktande av dess nuvarande tillstånd i fråga om resurser och ledningssystem skulle kunna lämna in uttömmande dokumentation samtidigt som det ställer ansökan om tillstånd för uppförande av kärnanläggningen till statsrådet. Liksom miljöutskottet ser ekonomiutskottet det nödvändigt att Strålsäkerhetscentralens bedömning beaktas fullt ut och att bolaget skyndsamt ska se till att uppfylla villkoren för att behandlingen av tillståndet inte ska dra ut på tiden.

Social- och hälsovårdsutskottet har i sitt utlåtande uttryckt oro för att Strålsäkerhetscentralens anslag dras ned. Nedskärningarna uppgår till cirka 2,7–3,0 miljoner euro under perioden 2014–2017. Sparkraven drabbar forskning som finansieras genom statsbudgeten och den vägen i synnerhet övervakningen av strålsäkerheten och beredskapen inför strålningsolyckor. Det finns risk för att nedskärningarna försvagar Finlands kompetens inom strålsäkerhet och försämrar förutsättningarna för att använda utrustningen för strålningsmätning. Det kan i sin tur påverka kärn- och strålsäkerheten i Finland. Ekonomiutskottet instämmer med social- och hälsovårdsutskottet och förutsätter att statsrådet följer effekterna av anslagsnedskärningarna.

Ekonomiutskottet konstaterar att det enligt Strålsäkerhetscentralens bedömning är möjligt att med iakttagande av säkerhetskriterierna uppföra en ny anläggning på den planerade byggsplatsen. I samband med ansökan om byggnadstillstånd kommer centralen att i detalj bedöma anläggningens säkerhet. I det här skedet ska säkerheten och dokumentationen rörande säkerheten uppfylla de stränga säkerhetskriterier som gäller i Finland. Ekonomiutskottet anser att det i fråga om säkerheten inte har framkommit något

som skulle hindra ett godkännande av principbeslutet.

Försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapscentralen har i sitt yttrande konstaterat att vår elförsörjning bygger på att den inhemska produktionskapaciteten är tillräcklig och att den nordiska elmarknaden fungerar. Det är för elförsörjningens del av avgörande vikt att den produktionskapacitet som fasas ut kan ersättas, att importberoendet kan reduceras, att produktionskapaciteten sprids geografiskt och i fråga om ägandet samt att konkurrensen och branschkompetensen stärks. Utbyggnad av kärnkraften innebär god förutsebarhet i fråga om baskraftskapaciteten. Fennovoimas kärnkraftverk skulle ersätta importerad el och gammal kondenskapacitet. Försörjningsberedskapscentralen fäster också uppmärksamhet vid det principbeslutet säger om innehavet i bolaget (dvs. 60-procentskravet). Centralen menar att detta krav räcker för att säkra energipolitiken, höja självförsörjningsgraden i fråga om energi och tillfredsställa frågorna i anslutning till försörjningsberedskapen. Hänvisande till de nämnda kriterierna anser Försörjningsberedskapscentralen att kärnkraftverket, så som det beskrivs i den kompletterande ansökan, motsvarar samhällets helhetsintresse.

Ekonomiutskottet delar dessa åsikter. Vidare konstaterar utskottet att Fennovoima ingått ett avtal med Rosatoms dotterbolag TVEL om leverans av kärnbränsle för kärnkraftverkets första tio år. Det är motiverat eftersom det till ett på förhand känt pris tryggar tillgången till bränsle under kraftverkets första år. Å andra sidan är det angeläget att bränsleförsörjningen inte är bunden till en enda leverantör, utan att kärnkraftverket med tiden ska kunna anlita också andra alternativ på marknaden. Till försörjningsberedskapen bidrar också Fennovoimas planer på att på anläggningsområde upprätthålla ett säkerhetsupplag med bränsle för två omladdningar, vilket motsvarar två års förbrukning.

Under behandlingen av ärendet har det framförts att den förändrade situationen, där kärnkraftverkets leverantör samtidigt är minoritetsägare och leverantör av bränslet, försvagar för-

sörjningsberedskapen. Ekonomiutskottet konstaterar att det på basis av de utredningar som inkommit inte finns orsak att betvivla Rosatoms engagemang i projektet. Som minoritetsägare har Rosatom dessutom ekonomiskt intresse av att anläggningen ger avkastning och att bränsletillgången säkras. Utskottet understryker att anläggningen kommer att uppföras och drivas enligt finländska bestämmelser och under tillsyn av Strålsäkerhetscentralen.

Det rådande spända internationella läget utgör för närvarande en belastning för projektet. Det är dock viktigt att bedöma Finlands energiförsörjning på lång sikt och ta hänsyn till att kärnkraftverket förväntas starta 2024 och hållas i drift i minst 60 år.

I offentligheten har det också framförts att då Fennovoima ska tillämpa Mankalaprincipen kan det hända att RAOS Voima Oy säljer sin andel till Ryssland och äventyrar den finska marknadens tillgång till el i situationer där det råder elbrist på hemmamarknaden. Ekonomiutskottet konstaterar att den el som Fennovoima producerar i likhet med andra producenters el går ut i det finländska stamnätet, som förvaltas av Fingrid. Fingrid ska svara för att det vid varje tidpunkt finns så mycket el i nätet att det täcker förbrukningen. El förs inte ut ur Finland om det råder elbrist i landet.

Kärnbränslet. Statsrådet bedömer att Fennovoimas anskaffning av kärnbränsle med god säkerhet kan skötas på det sätt som anges i ansökan och att kärnbränsleförsörjningen och den därmed sammanhängande kärnmaterialtillsynen kan ordnas så att de är förenliga med kärnenergilagen och Finlands internationella avtalsförpliktelser.

Enligt kärnenergiförordningen har tillståndshavaren det övergripande ansvaret för att framställningen av och planeringen i fråga om kärnbränsle uppfyller myndighetskraven och tillämpar höga kvalitetskrav. I Strålsäkerhetscentralens anvisningar konstateras vidare att tillståndshavaren ska tillställa centralen de gällande kvalitetshanteringsanvisningarna för kärnbränsle-

försörjningen innan anskaffningen av kärnbränsle inleds.

Fennovoima konstaterar i sin ansökan att bolaget valt upparbetat uran som kärnbränsle under de första driftåren. I ansökan sägs dessutom att kärnbränslet i kärnkraftverket ska vara likadant som det kärnbränsle som används i de lättvattenreaktorer som är i drift och att sammanställningen och tillverkningen av bränslet sker med hjälp av etablerad teknik. För tydlighetens skull må det konstateras att upparbetat uran inte är samma sak som ett blandbränsle bestående av uran och plutonium, dvs. MOX (Mixed Oxide Fuel).

Enligt utredning till ekonomiutskottet utreder ett Euratom-verk (Euratom Supply Agency; ESA), som lyder under kommissionen, bränsleupphandlingsavtalen för alla kärnkraftverk i EU i syfte att säkerställa försörjningsberedskapen för kärnbränsle. ESA:s godkännande krävs för alla bränsleavtal. Enligt uppgift godkände ESA Fennovoimas bränsleavtal den 14 april 2014.

Miljöutskottet lyfter i sitt utlåtande fram de problem som TVEL möjligen kan ha att nå upp till internationell säkerhetsstandard vid Majak, den anläggning som ska leverera bränslet. Utskottet understryker i detta sammanhang Fennovoimas ansvar när det gäller att genom granskningar säkerställa att upparbetningsanläggningen för kärnbränsle uppfyller kraven enligt de internationella avtalsförpliktelserna och bland annat enligt ISO 14001-standard. Verksamheten ska gå korrekt till och då är det väsentligt att bolaget genom avtalsarrangemang ser till att det har möjlighet att inspektera alla fabriker och anläggningar i bränsleproduktionskedjan. Revisionerna ska säkerställa att hela produktionskedjan uppfyller kvalitets- och miljökraven. Ekonomiutskottet instämmer i anmärkningarna om revisionernas betydelse.

Utredningen om bränsleförsörjningen uppfyller enligt utskottet de krav som ställts för denna fas i tillståndsprocessen; i samband med principbeslutet förutsätts att den sökande lämnar en generell plan för bränsleförsörjningen. Utskottet anser att det på denna punkt inte har framkom-

mit något som skulle hindra ett godkännande av principbeslutet.

Kärnavfallshanteringen. Enligt kärnenergilagen ska tillståndshavaren sörja för att alla avfallshanteringsåtgärder som gäller det kärnavfall som uppkommer vid driften av anläggningen vidtas och vederbörliga förberedelser för åtgärderna görs. Tillståndshavaren svarar för alla kostnader för åtgärderna.

Fennovoima har i sin utredning om kärnavfallshanteringen beskrivit hanteringen och slutförvaringen av det driftavfall som uppkommer vid driften av kärnkraftverket. I utredningen beskrivs kortfattat också mellanlagringen av använt kärnbränsle och de olika alternativen för slutförvaring.

Strålsäkerhetscentralen konstaterar i sin utredning att den inte har kännedom om något som skulle hindra att den av Fennovoima föreslagna hanteringen och slutförvaringen av driftavfallet samt hanteringen, mellanlagringen och transporterna av använt kärnbränsle kan genomföras på det sätt säkerhetskraven förutsätter.

Fennovoimas mål i fråga om använt kärnbränsle är att utveckla och genomföra slutförvaringen i samarbete med övriga kärnavfallshanteringsskyldiga i Finland. I enlighet med 2010 års principbeslut ska bolaget senast den 30 juni 2016 förelägga arbets- och näringsministeriet antingen ett avtal om samarbete kring kärnavfallshanteringen med de nuvarande avfallshanteringsskyldiga eller ett program för bedömning av miljökonsekvenserna av bolagets egen slutförvaringsanläggning.

I samband med principbeslutet 2010 gjorde riksdagen ett uttalande som förutsätter att regeringen på lämpligt sätt arbetar för en gemensam nationell lösning för slutförvaret. I anslutning till detta tillsatte arbets- och näringsministeriet den 13 mars 2012 en arbetsgrupp för att styra kraftbolagens gemensamma utredning om alternativen för slutförvaring av använt kärnbränsle. Arbetsgruppen ansåg i sin slutrapport¹¹ att en jämförelse av alternativen visade att det skulle

¹¹ Överlämnades 10.1.2013.

vara ändamålsenligt och kostnadseffektivt att utnyttja den kompetens och den erfarenhet som utvecklats på området i samband med Posivas projekt och att försöka nå en optimal lösning för slutförvaringen. Det avgörande är inte om det finns en eller två slutförvaringsanläggningar. Skillnaden mellan en utvidgning av slutförvaringsplatsen i Olkiluoto och genomförande av ett helt separat slutförvaringsprojekt blir omkring 0,9—1,0 miljard euro i 2012 års penningvärde utan diskontering. Om det senare alternativet, dvs. en separat anläggning, genomförs på ett optimalt sätt blir skillnaden cirka 0,2 miljarder euro i 2012 års penningvärde utan diskontering. Kostnadsdifferensen är alltså väsentligt mindre om slutförvaringen genomförs optimalt. Den är liten satt i relation till livscykelkostnaderna för produktion av kärnkraft. Arbetsgruppen konstaterade också att det är rationellt att genomföra en säker slutförvaring vid rätt tidpunkt och på ett kostnadseffektivt sätt. Gruppen rekommenderade att bolagen ska fortsätta förhandla i syfte att finna en lösning och påpekade att kommersiella förhandlingar inte hör till arbetsgruppens arbete.

Miljökonsekvenserna av slutförvaringen är enligt de utredningar som gjorts i samband med MKB-förfarandet små. Strålsäkerhetscentralen konstaterar på sin sida att om en gemensam lösning inte kan nås kommer Fennovoima att ha tid att bygga en egen slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle. Lämplig berggrund för slutförvaring finns också på andra håll i landet.

I ett internationellt perspektiv har Finland nått längst när det gäller slutförvaringslösningar och vi har spetskompetens på området. Liksom miljöutskottet ser ekonomiutskottet det som viktigt att man nu finner en samarbetslösning där branschens hela erfarenhet och kompetens utnyttjas och eftersträvar bästa möjliga slutförvaringslösning. Enligt kärnenergilagen kräver slutförvaringen ett separat principbeslut, så riksdagen får senare tillfälle att behandla frågan i större detalj.

Utifrån inkommen utredning menar ekonomiutskottet att utredningen om kärnavfallshanteringen motsvarar de krav som ställs i principbeslutsfasen och att det inte framkommit några om-

ständigheter som skulle hindra ett godkännande av principbeslutet.

Ekonomiska konsekvenser. Det är frågan om en privat investering som inte medför ekonomiska kostnader för det allmänna. Däremot beräknas projektet ge avsevärda positiva effekter för samhällsekonomin och den regionala ekonomin.

Fennovoima uppskattar att investeringarna i Finland kommer att uppgå till 1,8—2,7 miljarder euro. Det är i ett finländskt perspektiv en avsevärd investering med stora ekonomiska effekter inte minst för norra delen av landet. Bolaget uppskattar att den sysselsättande effekten, beräknad enligt en inhemsk andel på 45 procent, uppgår till 24 000—36 000 årsverken. Kärnkraftverket byggs av upp till 4 000 arbetare samtidigt och sysselsätter efter starten cirka 400—500 anställda. Byggheten öppnar såväl direkta som indirekta möjligheter för finländska företag. Det är önskvärt att andelen inhemskt arbete blir så stor som möjligt.

VATT uppskattar att byggandet av nya kärnkraftverk klart höjer efterfrågan på investeringar, vilket ger återverkningar inom såväl byggandet som den inhemska verkstadsindustrin. Investeringarna höjer nationalprodukten och självförsörjningen inom energi förbättrar vår handelsbalans.

Enligt VTT:s kalkyler, som bygger på en global modell för energisystem, skulle elpriset öka med cirka 15 procent fram till 2030, om kärnkraften inte byggs ut. SKM Market Predictor kom år 2012 till liknande resultat med hjälp av en elmarknadsmodell som täcker elmarknaderna i Norden, Baltikum, Ryssland och Centraleuropa. Båda modellerna beskriver överföringskapaciteten mellan områdena, tillgången och efterfrågan på el i områdena och hur dessa parametrar utvecklas under den aktuella tidsperioden. Ekonomiutskottet konstaterar att utredningarna ger vid handen att investeringen har en betydande inverkan på elpriset. Det gagnar såväl vår energiintensiva exportindustri som hushållen i ett läge där elpriset väntas bli utsatt för ett avsevärt kostnadstryck.

Pyhäjoki kommun bedömer att projektet ger ytterst stora direkta och indirekta effekter på kommunens och regionens ekonomi under såväl byggfasen som driftsfasen. Under anläggningens livscykel väntas fastighets- och kommunalskatterna öka till sammanlagt 300–380 miljoner euro. Byggandet av kärnkraftverket ökar pendlingsområdets befolkningsunderlag med cirka 1 000 personer. Kommunen har redan börjat förberedelserna för projektet genom markanskaffning och planläggning samt genom att utveckla företagstjänsterna.

Ägarbasen i Fennovoima. Fennovoima är ett finländskt aktiebolag som ägs av finländska Voimaosakeyhtiö SF¹² och Rosatoms finländska dotterbolag RAOS Voima Oy¹³.

Arbets- och näringsministeriet bekräftade i sitt beslut av den 3 mars 2014 ett företagsförvärv där en andel av aktierna övergick i RAOS Voima Oy:s ägo. Beslutet gavs med stöd av lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012). I enlighet med den lagen och det ovannämnda beslutet ska en eventuell utökning av det utländska ägandet till mer än nuvarande 34 procent föras till arbets- och näringsministeriet för behandling. Bolaget har dessutom genom delägaravtal säkerställt att Fennovoimas majoritetsinnehav och beslutsmyndighet stannar hos den finländska ägaren.

Som tidigare konstaterats anser statsrådet i enlighet med principbeslutet att en klar majoritet av det faktiska innehavet i bolaget ska ligga i inhemska aktörers händer. I principbeslutets motivering preciseras detta genom konstaterandet att aktörer som har sin bostadsort eller hemvist inom EU eller EFTA-området ska ha ett sammanlagt innehav på minst 60 procent. Detta krav måste uppfyllas vid den tidpunkt då byggnadstillstånd söks. Utöver den prövning som görs i samband med ansökan om byggnadstillstånd kontrollerar arbets- och näringsministeriet för-

ändringarna i det utländska bolagsinnehavet på det sätt som avses i lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp och i beslutet av den 3 mars 2014. En eventuell utökning av det utländska innehavet i bolaget från nuvarande 34 procent ska alltid behandlas av arbets- och näringsministeriet, och när ett ytterst viktigt nationellt intresse kräver det gör lagen det möjligt att genom beslut av statsrådet begränsa överföringen av inflytande till utländska ägare. Ekonomiutskottet anser att kravet på ett inhemskt majoritetsinnehav på 60 procent är ytterst väsentligt vid prövningen av huruvida projektet är förenligt med samhällets helhetsintresse. Utskottet menar att lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp tillsammans med arbets- och näringsministeriets beslut av den 3 mars 2014 garanterar att staten har stora möjligheter att säkerställa att det inhemska innehavet förblir på den fastställda nivån såväl under projektiden som när kärnkraftverket färdigställts.

Voimaosakeyhtiö SF bildades för att förvalta majoriteten av aktiestocken i Fennovoima. Bolaget ägs av aktörer inom industrin och handeln och av kommunala energibolag. Kommunernas medverkan i projektet har behandlats i offentligheten. Det har till exempel framförts att projektet innebär stora ekonomiska risker för de kommunala energibolagen. I betänkandet om det ursprungliga principbeslutet beskrevs ekonomiutskottet utförligt den s.k. Mankalaprincipen. I det här sammanhanget räcker det att konstatera att det i Finland är vanligt — inom alla energiproduktionsformer — med andelskraftverk som tillämpar Mankalaprincipen. Ett Mankalabolag är i juridiskt avseende ett normalt aktiebolag enligt aktiebolagslagen, vilken också bestämmer delägarnas ansvar. Utan att ta ställning till vilka intressen ägarna till ett privat bolag har att delta i projektet konstaterar utskottet att samtliga delägare har lång erfarenhet av branschen och av företagsverksamhet. Utskottet har ingen orsak att betvivla att de kommunala energibolagen har haft kapacitet att noggrant pröva fördelarna och riskerna med projektet.

¹² Aktieinnehav 66 %.

¹³ Aktieinnehav 34%.

Slutledningar

Med tanke på vår samhällsekonomi och invånarnas välfärd är det nödvändigt att garantera tillgången på el och ett skäligt elpris. Det handlar om en viktig produktionsfaktor som för med sig möjligheter till investeringar, företagsamhet och sysselsättning.

Med hänsyn till den kapacitet som försvinner under de närmaste femton åren och det redan i dag befintliga beroendet av importel har vi i landet ett utbyggnadsbehov av cirka 40 TWh fram till 2030. Fennovoimas kärnkraftverk skulle täcka cirka 9 TWh. Projektet kan därför med goda skäl anses utgöra en investering som delvis ersätter kapacitetsbortfallet. Å andra sidan visar siffrorna att en utbyggnad av kärnkraften inte eliminerar behovet av en kraftig ökning av förnybar energi, energieffektivitet, flexibilitet i efterfrågan på el, decentraliserad elproduktion och andra innovationer som höjer självförsörjningsgraden för energi till en för miljön hållbar nivå. Ekonomiutskottet menar att kärnkraften inte utesluter andra produktionsformer utan i stället kompletterar vår energipalette, som också i fortsättningen bör bygga på en mångsidig energiproduktion som säkrar en tillräcklig konkurrens på elmarknaden och tar hänsyn till miljömålen. Kärnkraften ger vårt system stabil baskraft, vilket samtidigt bidrar till utvecklingen av andra klimathållbara produktionsformer.

Fennovoimas kärnkraftverk, sådant det föreslagits i den kompletterade versionen, har här behandlats ingående. Att maxeffekten för anläggningen har sänkts påverkar inte i någon väsentlig grad vår elmarknad. Förändringarna i ägarunderlaget har i principbeslutet beaktats på ett sätt som garanterar försörjningsberedskapen. Vår nationella lagstiftning garanterar å sin sida att de nationella intressena på denna punkt också i fortsättningen beaktas tillräckligt väl. Statsrådets principbeslut lyfter särskilt fram frågor som anknyter till den sökandes kompetens och till säkerställandet av ett tillräckligt stort inhemskt innehav. Bland annat dessa omständigheter kommer att bedömas i detalj i samband med ansökan om byggnadstillstånd. I det sammanhanget är det med tanke på vår nationella en-

ergimarknad viktigt att Fennovoima lyckas hitta lösningar som uppfyller de fastställda kraven. När det gäller kompetens inom kärnkraftssektorn lyfte utskottet i sitt betänkande om principbeslutet 2010 fram behovet att se till att det högklassiga kunnandet inom kärnkraftssektorn stannar kvar i Finland. I en utredning¹⁴ gjord av arbets- och näringsministeriet presenteras en rad utvecklingsförslag som enligt utskottet bör föras vidare.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att det under behandlingen av ärendet inte har framkommit några omständigheter som skulle tyda på att det kärnkraftverk som avses i ansökan inte skulle kunna uppföras på ett säkert sätt i enlighet med kärnenergilagen. Däremot har det kommit fram att projektet i många avseenden stöder målen i den nationella energi- och klimatstrategin. Anläggningen ersätter baskraft som utfasas, dämpar trycket på stigande elpriser, ökar konkurrensen på marknaden, underlättar uppfyllandet av våra klimatskyldigheter och säkrar elproduktionen också i norra Finland. Projektet utgör en stor investering som görs på marknadsvillkor har dessutom stora samhällsekonomiska effekter, för att inte tala om regionala konsekvenser både för sysselsättningen och ekonomin över lag.

Med hänvisning till det som sagts ovan och efter en samlad bedömning av principbeslutet anser ekonomiutskottet att statsrådets beslut av den 18 september 2014, som kompletterar statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010, är förenligt med samhällets helhetsintresse.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner att statsrådets beslut av den 18 september 2014 om Fennovoima Ab:s ansökan om att få uppföra ett nytt kärnkraftverk och att få uppföra de kär-

¹⁴ Rapport från den nationella kompetensarbetsgruppen på kärnenergiområdet; Arbets- och näringsministeriets publikationer, Energi och klimat 2/2012 (endast på finska).

nanläggningar som behövs för att kraftverket ska kunna drivas, som kompletterar statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 för Fennovoima Ab, förblir i kraft utan ändringar och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder behovet av en genomgripande översyn av kärnenergilagen.

Helsingfors den 27 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
vordf. Marjo Matikainen-Kallström /saml
medl. Lars Erik Gästgivers /sv
Teuvo Hakkarainen /saf
Harri Jaskari /saml
Antti Kaikkonen /cent (delvis)
Johanna Karimäki /gröna
Pia Kauma /saml

Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /saml
Jari Myllykoski /vänst
Martti Mölsä /saf
Arto Pirttilahti /cent
Kaj Turunen /saf
Harry Wallin /sd (delvis)
ers. Jouko Skinnari /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.

RESERVATION

*Motivering***Allmänt**

Fennovoimas projekt är inte energiekonomiskt motiverat. En ökning av elkapaciteten genom utbyggnad av kärnkraften skulle vara till förfång för en energipolitik som bygger på ökat energisparande, ökad energieffektivitet och utveckling av en distribuerad energiproduktion som baserar sig på förnybara energikällor.

Energiförbrukningen i Finland har sjunkit ända sedan 2005. År 2010 var totalförbrukningen cirka 88 TWh. Enligt Statistikcentralen uppgick elförbrukningen 2013 till 84 TWh, vilket är 1,5 procent mindre än året innan. År 2013 stod den importerade elen för knappt 19 procent av elförbrukningen i Finland.

I statsrådets redogörelse för energi- och klimatstrategin 2013 konstateras att 2008 års prognos för 2020 var 103 TWh. Målet var då 98 TWh. I redogörelsen väntas elförbrukningen stanna vid 94 TWh 2020. Med hänsyn till trenden för elförbrukningen de senaste tio åren och till den ökande energieffektiviteten samt energisparmålen och åtgärderna kan man anta att prognosen för 2020 fortfarande är rejält tiltagen i överkant.

I stället för öka kapaciteten är det av högsta vikt att spara energi och effektivisera energianvändningen. För att få ned utsläppen av växthusgaser är det samtidigt nödvändigt att förändra energiproduktionsstrukturerna. Det kan dock göras på ett mer hållbart sätt än genom ytterligare kärnkraft. Energiproduktionslösningar som bygger på förnybara energikällor är ett centralt element i den framväxande bioekonomin. Faktum är att en utbyggnad av kärnkraften i hög grad skulle försvåra övergången till en lågkolekonomi och begränsa utrymmet för nya cleantech- och bioekonomiprojekt.

Självförsörjningsgraden kan också mycket väl höjas genom en ökad andel förnybar energi; den energiproduktion som baseras på förnybara energikällor är decentraliserad i fråga om såväl råvaruförsörjningen som det geografiska läget. Kärnkraften står för centraliserad energiproduktion och att öka kärnkraftens andel utgör ett störningsmoment i fråga om moderniseringen av energiproduktionen och förbrukningen.

Byggandet av en stor och centraliserad kärnkraftsenhet är inte motiverat ur sysselsättningsynpunkt, eftersom utvecklingsarbete och produktion som baserar sig på förnybara energikällor erbjuder mer jämn och långsiktig sysselsättning än en kärnkraftverksenhet.

Det finns efterfrågan på produkter och innovationer som bygger på eller har anknytning till förnybar energi, men vi behöver inhemska referenser för att säkerställa en positiv utveckling. Genom att gynna inhemsk förnybar energi och höja energieffektiviteten kan vi förbättra bytesbalansen.

Målsättningen att säkerställa såväl hushållens som näringslivets och industrins tillgång till el till skäligt pris delas allmänt i Finland. Detta mål kan vi uppnå genom att utöver den befintliga kapaciteten fullt ut utnyttja förnybar energi och ökad energieffektivitet samt genom att se till att särskilt samproduktionen av el och värme är konkurrenskraftig. Det kan göras utan ytterligare kärnkraft, och vi kan samtidigt också avstå från fristående kolbaserad elproduktion.

För att planeten inte ska värmas upp mer än de två grader som ansetts vara den kritiska gränsen måste vi enligt den internationella klimatpanelen IPCC omedelbart sänka utsläppen och helt avstå från fossila bränslen senast 2050. Vi måste lägga om riktningen och anamma ett hållbart energisystem. Centralt är att det nya systemet innefattar intelligenta elsystem och flexibel efterfrågan för att jämna ut efterfrågetoppar.

Energiförbrukningens utveckling

Utifrån sakkunnigutfrågningen bygger statsrådets antaganden om den ökande elförbrukningen (VATT:s och VTT:s kalkyler) på antagandet att den ekonomiska tillväxten kommer att vara hög (ca 2 %/år), vilket skulle leda till att elförbrukningen år 2035 är cirka 20–25 TWh högre än i dag. Det är ett optimistiskt scenario som inte beaktar till exempel EU:s insatser för att höja energieffektiviteten. Enligt sakkunniga vore det skäl att lägga upp också en realistisk uppskattning av den lägsta tänkbara energiförbrukningen och hur ett sådant scenario skulle påverka investeringarna i elproduktion.

Utskottet har fått en grov presentation av den tillämpade beräkningsmodellen. Scenarierna i VTT:s beräkningar tar hänsyn till EU:s klimat- och energipaket 2030, energieffektivitetskraven och begränsningarna av energianvändningen. I en utredning till utskottet har VTT dock konstaterar att centralen inte sett det nödvändigt att återge en inbillad utvecklingstrend eller göra jämförelser med en sådan, så den kan inte säga i vilken grad scenarierna innefattar energieffektivitet i det här avseendet. Det är beklagligt att det bakgrundsmaterial och de antaganden som legat till grund för beräkningarna inte finns öppet tillgängliga för forskarna.

I Sverige har elförbrukningen ökat klart mindre sedan 1986 än före det årtalet. En orsak till det kan vara att man i Sverige på 1980-talet beslutade att inte bygga fler kärnkraftverk. Det antyder att en mer sparsam elanvändning också i praktiken är ett verkligt alternativ till ett nytt kärnkraftverk. Dessutom har det i bl.a. EU — och även i Finland — på senare år uppstått ett behov av och en strävan efter att öka användningen av förnybara energikällor också i elproduktionen.

Förnybar energi, energieffektivitet och sysselsättning

FN:s organisation för förnybar energi Irena har uppskattat att decentraliserad och lokalt ägd (konsumenterna, små och medelstora företag) energiproduktion kan skapa nästan tre gånger så

många arbetstillfällen som centraliserad produktion på annat håll. Även om ett kärnkraftverk ger jobb under byggfasen är de sysselsättande effekterna av ökad energieffektivitet och decentraliserad produktion som bygger på förnybara energikällor betydligt större och mer långsiktiga.

Den 26 februari 2014 publicerade en professorsarbetsgrupp under ledning av Peter Lund en rapport om tillväxt och sysselsättning med stöd av en ny energipolitik ("Kasvua ja työllisyyttä uudella energiapolitiikalla"). Enligt arbetsgruppen bör vi fokusera på förnybar energi och på att höja energieffektiviteten. Vi måste i synnerhet avstå från den massiva importen av stenkol och olja och överge en energipolitik som bygger på bl.a. kärnkraft och utländsk kärnkraftsteknik. Rapporten föreslår att en modern energipolitik skulle ge Finland cirka 30 000 nya jobb fram till 2020 och rentav 90 000 nya jobb fram till 2050. Samtidigt skulle samhällsekonomi göra inbesparingar i miljardklassen i och med att energikällor och energiteknik inte längre skulle behöva köpas utifrån. Genom investeringar i inhemska, förnybara energikällor och i den knowhow som redan finns skulle Finland bli inte bara energisjälvförsörjande utan också en betydande exportör av energiprodukter. En ökad global efterfrågan på ny energiteknik är en betydande möjlighet för Finland.

Sedan 2008 har priset på solenergi sjunkit med hela 80 procent och betraktas i många länder nu som en konkurrenskraftig produktionsform. Irena uppskattar att prisutvecklingen för förnybar energi blir fortsatt snabb. Solenergin har potential också i Finland eftersom den kan tillvaratas enklare och mer förmånligt tack vare nya solcellsmaterial.

Enligt Finlands vindatlas finns det många potentiella områden för vindkraft. Många projekt har kommit i gång. Av en färsk rapport från Finsk Energiindustri framgår att de vindkraftsmål som satts upp för 2020 kan nås redan före det året, om bullerbestämmelserna är rimliga och planerings- och besvärsvärfarandena görs smidigare. Under utskottets sakkunnigutfrågning har det framkommit att också det mål på 9 TWh vindkraft år 2025 enkelt kan överskridas.

Finland skulle kunna vara helt energisjälvförsörjande, konstaterar Pekka Peura i en doktorsavhandling som lades fram vid Vasa universitet i september. Enligt Peura skulle enbart bioenergin, till exempel trä, halm och husdjursgödsel räcka till för energiproduktionen i en stor del av Finland.

Kraftvärmeproduktionen ses som en möjlighet. Enligt Peura skulle till exempel landsbygdens egna råvaruresurser räcka till för energiproduktionen i en stor del av Finland. Investeringarna skulle löna sig, eftersom de stora el- och energiräkningarna inte skulle flöda ut ur den egna regionen eller det egna landet utan stanna kvar i regionen.

Det finns enligt Peura ett flertal bromsande faktorer: tekniken och ekonomin har inte utvecklats tillräckligt, det sociala motståndet är ofta starkt, likaså motståndet inom den etablerade energisektorn och författningarna motsvarar inte behovet.

Förra året förbrukades i Finland 84 TWh, varav 24,2 TWh producerades genom förnybara energikällor (vattenkraft 12,7 TWh, vindkraft 0,8 TWh, biomassa 10,7 TWh). Kärnkraften stod för 22,7 TWh. Elproduktionen blir mindre mångsidig om Fennovoimas kärnkraftsprojekt godkänns. Om TVO:s Olkiluoto 3 och Fennovoima når produktionsfasen stiger kärnkraftens andel av elproduktionen till 50 procent. Det vore världens snabbaste omläggning till fördel för kärnkraften.

De nya kärnkraftverken säkerställer en skenbar konkurrens på den finska elmarknaden. Om elproduktionen i hög grad bygger på kärnkraftverk, vilket blir fallet om det efter Olkiluoto 3 byggs ytterligare kärnkraftverk, kommer det på elmarknaden finnas en skenbar konkurrens mellan ett par tre sammanslutningar av elbolag, vilka dessutom i stor utsträckning har samma ägare. En stor del av TVO:s ägare har också innehav i Fennovoima och vice versa. Dessutom är Finlands tredje kärnkraftsaktör Fortum storägare i TVO med ett innehav på 27 procent. En betydande orsak till konkurrensproblemen på elmarknaden är det ägandet av elproduktionen är så koncentrerat. Genom de stora sammanslut-

ningarnas samprojekt för elproduktion säkerställs att en mer småskalig produktion får svårt att ta sig in på marknaden. Det märks i t.ex. den finländska elproduktionen: efter den förra boomen för kärnkraftsutbyggnad vid skiftet mellan 1970- och 1980-talen minskade byggandet av kraftvärmeproduktion avsevärt under ett tiotal år.

Enligt utredning av sakkunniga kan elimporten ersättas dels genom förnybar energi, del genom ökad energieffektivitet. Det kan ske till exempel genom att fler eluppvärmda egna hemshus förses med luftvärmepumpar, att energieffektivitetskrav ställs upp för offentliga upphandlingen och att fler energieffektivitetsåtgärder vidtas inom industrin. Projekt som anknyter till förnybar energi, däribland trä, avfall, agrobiomassa och vindkraft, kan startas upp snabbt, medan vi måste vänta tio år innan ett kärnkraft står färdigt.

Behovet av baskraft

Kraftvärmeproduktion som kan utnyttja biobränslen samt vindkraft producerar naturligt mer el vintertid, då också elbehovet i Finland är större än på sommaren. Därför kan baskraftsproduktionen till betydande delar baseras på dessa produktionsformer. Decentraliseringen av vindkraft minskar risken för att produktionen närmar sig noll, eftersom det aldrig är vindstilla överallt samtidigt.

Det finns också andra sätt att åstadkomma omfattande effekter än genom bättre energieffektivitet, exempelvis genom utveckling av smarta elsystem i syfte att främja de möjligheter som efterfrågefleksibilitet erbjuder. Ökad sådan flexibilitet i fråga om el gör det möjligt att kapa belastningstopparna och därmed minska behovet av toppkraft och reservkraft. Inom exempelvis processindustrin och i fråga om andra större elförbrukare varierar elanvändningen utifrån elpriset redan i dagens läge som en normal del av elmarknadens funktionssätt. En viss del av belastningen har genom avtal knutits till den snabba störningsreserv som avses ovan. Flexibiliteten när det gäller efterfrågan på el inom industrin kan utvecklas och utvidgas till den mer

småskaliga industrin och tjänstesektorn. Fjärravläsbara elmätare ger möjlighet att utsträcka efterfrågeflexibiliteten till småskalig förbrukning, särskilt eluppvärmning. Det går ändå inte att jämföra efterfrågeflexibilitet med direkt produktionskapacitet, eftersom flexibiliteten infaller stundvis.

Kärnkraftverket, dess reaktor och det uran som ska utnyttjas som bränsle

Av sakkunnigyttranden har det framgått att det ännu aldrig har byggts något exemplar av exakt den reaktortyp, AES-2006, som Fennovoima föreslagit. I Ryssland pågår byggandet av de första exemplaren. Eftersom det är frågan om en s.k. tredje generationens reaktor bör man utreda om reaktorn använder en blandning av uran och plutonium (MOX) som bränsle, vilket i händelse av läckage kan leda till stora miljökonsekvenser. Arbets- och näringsministeriet konstaterar i sitt svar att Fennovoima enligt ansökan valt att under de första driftsåren använda upparbetat uran som kärnbränsle, vilket inte är samma sak som MOX. Å andra sidan blir det inte klart om användningen av MOX längre fram har utesluts eller inte.

Strålsäkerhetscentralens (STUK) yttrande till utskottet avslöjade oroväckande resultat från Fennovoimas preliminära säkerhetsbedömning. Den föreslagna anläggningen (AES-2006) uppfyller som sådan inte de finländska säkerhetskraven. De mest väsentliga brister som måste åtgärdas anknyter till beredskapen för allvarliga olyckor genom oberoende system. Inte heller skyddet mot flygplan som störtar mot kraftverket är tillräckligt. Vidare är skyddet mot interna översvämningar och bränder ifrågasatt. STUK förutsätter att dessa brister åtgärdas.

Dessutom fäste STUK uppmärksamhet vid organisationen; den växer fortfarande och dess ledningssystem befinner sig i utveckling, men förberedelserna har inte framskridit i den takt som planerna angav 2010. Ansökan om byggnadstillstånd ska lämnas in till statsrådet senast om cirka nio månader, och det är enligt STUK osäkert om Fennovoima inom det tidsspannet

lyckas bygga upp organisatoriska förutsättningar att styra och säkra planeringen av kraftverket och anpassa säkerhetsdokumentationen utifrån de finländska kraven.

Fennovoima ska enligt planerna utnyttja återvunnet kärnbränsle. När det gäller kärnbränsle kan återvinning inte jämföras med återvinning i allmänhet. Det måste för Fennovoimas del gå att säkerställa att produktionskedjan för bränslet uppfyller 2000-talet krav ansvarig upphandling. Det verkar sannolikt att Fennovoimas återvunna kärnbränsle kommer att levereras av den ryska upparbetningsanläggningen Majak. Majaks framställning av omprocesserat, använt kärnbränsle ger upphov till såväl högaktivt som medelaktivt flytande avfall. Processerna vid Majak håller inte tillräckligt hög miljöskyddsnivå, vilket återspeglas i de radioaktivitet som uppmätts i området.

Ägarbasen i Fennovoima

Rosatom är den största enskilda ägaren i Fennovoima. Samtidigt är bolaget reaktorleverantör, teknisk expert, leverantör av det återvunna bränslet och finansiär. Rosatom är ett affärsverk som lyder under den ryska statsförvaltningen och i sin tur förvaltar kärnkraftverk och kärnvapen. Detta arrangemang är inte problemfritt.

Som motvikt till Rosatom finns en grupp finländska aktieägare varav de flesta saknar erfarenhet av kärnkraftssektorn. Flera bolag inom industrin och handelsbranschen har lämnat projektet. Kvar finns närmast kommunala energibolag och statsbolag.

För att byggnadstillstånd ska kunna beviljas har regeringen förutsatt att ägandet till 60 procent måste ligga hos aktörer i EU eller EFTA. Om denna procentandel uppfylls när kärnkraftverket byggs är det svårt att i fortsättningen kontrollera att kravet följs. I praktiken är det möjligt endast genom de befogenheter som lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp medger.

Fennovoima besitter inte alla de mark- och vattenområden som bolaget behöver i Hanhikivi. Bolaget tvistar med Parhalahti skifteslag om

ett område på cirka 107 hektar som Fennovoima hotar med tvångsinlösning.

Risker under byggtiden och risker för de kommunala energibolagen

Kärnkraften är förknippad med stora ekonomiska risker. Byggprojekten kan försenas med åtskilliga år och det finns yttersta få erfarenheter av ringning av kärnkraftverk och slutförvaring av kärnavfall, så också på dessa områden kan det lätt uppstå problem i fråga om kostnader och tidsplaner. Det kan sammanlagt leda till att självkostnadspriset för kärnkraft blir många gånger högre än man inledningsvis förväntade sig.

Priset på kärnkraft beror i mycket hög grad på hur billigt, snabbt och väl kärnkraftverket kan byggas upp och rivas och kärnavfallshanteringen ordnas samt på den rådande räntenivån. Fennovoima har låtit förstå att det garanterade självkostnadspriset för delägarna under tolv års tid skulle vara 50 euro/MWh. Sakkunniga har likväl uppskattat att marknadspriset för nordisk el förmodligen kommer att ligga under 50 euro/MWh när kraftverket står klart om tio år. Produktionskostnader för sol- och vindkraft håller på att sjunka och torde under nästa decennium bli mer förmånliga jämfört med ny kärnkraft. Om marknadspriset för el är lägre än det utlovade delägarpriset blir det framför allt de kommunala energibolagen som blir lidande.

Fennovoimas delägaravtal är hemligt. Delägaravtalet är av stor betydelse för beräkningarna av projektets lönsamhet och för finansieringen. Det går alltså inte att bedöma alla risker. Det säger också något att en del av delägarna, särskilt inom industrin, har dragit sig ur projektet. I bästa fall håller dagens kostnadskalkyler och tidsplaner, vilket skulle betyda att kärnkraftverket står klart 2024. Riskerna ökar om projektet blir försenat och kostnaderna stiger. Delägarna bär en risk också därigenom att de också efter tolv år fortfarande har stora skulder för den enorma investeringen, samtidigt som garantipriset inte längre skulle gälla.

TVO:s kärnkraftsprojekt Olkiluoto 3 är ett exempel på ett projekt som inte framskridit som planerat. Det handlar om Finlands senaste kärnkraftverk. Avsikten var att den kommersiella elproduktionen skulle börja 2009, men ännu finns ingen säkerhet om när produktionen kan starta. Förseningen kan uppgå till tio år. Den ursprungliga kostnadskalkylen för projektet var 3,2 miljarder euro, men Areva, som uppför anläggningen, uppskattade redan 2012 att den slutliga byggkostnaden blir cirka 8,5 miljarder euro. Areva och TVO tvistar i domstol om vem som ska stå för de miljardförluster förseningen lett till. Bygget har också dragits med kvalitetsproblem och hittills har mer än hälften av arbetskraften varit utländsk. Skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi har granskat de företag som arbetade med Olkiluoto 3 åren 2007—2011. Alla företag hade inte fullgjort sina skyldigheter. Dessa företag har till följd av inspektionerna påförts kvarskatt och förhöjd skatt.

Fennovoimas anläggningsleverantör är Rosatom, men inte heller det bolaget har en problem historia. Rosatom började bygga ett kärnkraftverk i Bulgarien 1988. Bygget var ännu 2010 inte uppfört. Den bulgariska regeringen upptäckte då att byggkostnaderna ökat till det dubbla. Samarbetet med Rosatom sades upp. Rosatom håller i Slovakien fortfarande på med de avslutande arbetena på ett projekt som inleddes 1985, men bolaget ger inte något datum för när anläggningen väntas stå klar.

Slutförvaringen av kärnavfall

Enligt Fennovoimas ansökan ska kärnbränslet slutförvaras i den finska berggrunden enligt den i Sverige och Finland utvecklade KBS3-metoden. Det använda kärnbränslet slutförvaras i slutna kapslar på 400—600 meters djup.

Fennovoima håller som bäst på att göra upp en övergripande plan för slutförvaringen av det använda kärnbränslet. Denna plan finns inte i ansökan om komplettering av principbeslutet, och det har inte heller framförts några konsekvensbedömningar eller kostnader i anslutning till planen.

Fennovoima har hittills meddelat att bolaget utreder slutförvaringsfrågan senare och strävar efter att samarbeta med de andra aktörerna inom branschen, dvs. i praktiken Posiva Oy. Också den arbetsgrupp vid arbets- och näringsministeriet som behandlade frågan har betonat vikten av samarbete mellan aktörerna. Posiva har meddelat att de i dess grottsystem inte finns plats för Fennovoimas kärnavfall. Slutförvaringen av Fennovoimas kärnavfall är alltså fortfarande olöst.

Säkerhet och miljöproblem

En allmän princip för användningen av kärnenergi är att den ska vara säker och inte får orsaka skada på människor, miljö eller egendom.

Det är känt att olyckor inträffar i kärnkraftverk. Under de senaste trettio åren har det inträffat två ytterst allvarliga kärnkraftsolyckor. I ansökan sägs det att sannolikheten för en ytterst allvarlig kärnkraftsolycka är högst en gång på två miljoner år. En olycka framställs som en statistisk omöjlighet, så den kommer alltid som en överraskning som inte skulle vara möjlig.

Det är inte förenligt med samhällets helhetsintresse att centralisera livsviktig elproduktion till några få platser. I instabila förhållanden är de strategiskt viktiga och risken för attacker därför påtaglig. Dagens samhället förlamas snabbt vid störningar i elförsörjningen.

Med tanke på försörjningsberedskapen — särskilt i kriser — är en decentraliserad elproduktion som bygger på förnybara energikällor ett säkrare alternativ än kärnkraft. Det är mycket svårare att förstöra eller blockera tiotals eller hundratals vind- eller solkraftsenheter på olika håll i landet än bara några få kärnkraftverk.

Uranbrytning och annan aktivitet som anknyter till kärnbränsleproduktionen ger upphov till betydande miljöskador och risker. Det har vid flera tillfällen läckt ut radioaktivt avfall i miljön från urangruvor. Så har skett till exempel i Australien (Ranger 2007 och 2004 samt Olympic Dam 2002 och 2003) samt i Kanada (Camecobolagets område 2001 och Rio Algom-bolagets område 1993).

Kärnkraften är förknippad med stora miljöproblem och risker såväl under som efter driften. Miljösäkerheten är ett frågetecken vid brytningen, anrikningen och upparbetningen av uran, under driften, vid mellanlagringen av använt bränsle samt vid slutförvaringen. Använt kärnbränsle är en påtaglig miljösäkerhetsrisk. Det tar cirka 100 000 år innan strålningen har sjunkit till en nivå som motsvarar den naturliga bakgrundsstrålningen, och den valda slutförvaringsmetoden är inte utan sina vetenskapliga osäkerhetsfaktorer.

Det ligger en betydande svårighet i att vi inte kan förutspå ens en bråkdel av vilka aktiviteter som människan kommer att syssla med i närheten av slutförvaret. Människligheten har inte ens någon tillförlitlig metod för att till kommande generationer, tusentals släktled fram i tiden, förmedla information om var slutförvaringsplatserna finns. För en så lång tid som det gäller finns heller inga möjligheter att förutse vad naturfenomenen kan få till stånd i slutförvarens omgivningar.

Fennovoimas miljökonsekvensbedömning

För miljöskyddets del har en av de viktigaste aspekterna att göra med den årliga värmebelastning (2 000 MW) som kylvattnet orsakar utanför placeringsorten, Hanhikivi udde. MKB-bedömningen visar att fisket kan störas av slembildning på fångstredskapen och på sommaren av att sikfisket försvåras, särskilt i fångstområdet norr om Hanhikivi udde. De viktigaste lekplatserna för sik, siklöja och strömming ligger strax norr om udden och i uppgrundningarna cirka 7—9 kilometer norr om Hanhikivi.

Konsekvenserna för fisket under byggtiden är omfattande. Under den tid anläggningen uppförs kommer det inte att gå att fiska på de platser där arbete utförs i vattnet och i deras omedelbara närhet. Sammanlagt kommer en livsmiljö i havsbotten på omkring 40 hektar att gå förlorad till följd av byggarbeten i vatten.

Avslutningsvis

Med tanke på sysselsättningen och utvecklingen av de olika regionerna i Finland erbjuder en el-

produktion baserad på förnybara energikällor — och en höjning av energieffektiviteten — fler arbetstillfällen och mer för finländarna i mycket fler områden runtom i Finland än byggandet av kärnkraftverk.

I enlighet med 14 § i kärnenergilagen ska principbeslutet prövas utgående från samhällets helhetsintresse och kärnanläggningens fördelar och nackdelar beaktas, varvid avseende ska fästas vid om kärnanläggningen behövs med tanke på landets energiförsörjning, hur lämplig kärnanläggningens tilltänkta förläggningsort och anläggningens inverkan på miljön samt vid hur kärnbränsleförsörjningen och kärnavfallshanteringen är ordnade. På de grunder som anförts

ovan anser vi att projektet inte ligger i samhällets övergripande intresse.

Förslag

Vi föreslår

att statsrådets beslut av den 18 september 2014 om Fennovoima Ab:s ansökan om att få uppföra ett nytt kärnkraftverk och att få uppföra de kärnanläggningar som behövs för att kraftverket ska kunna drivas, som kompletterar statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 för Fennovoima Ab, upphävs.

Helsingfors den 27 november 2014

Johanna Karimäki /gröna
Antti Kaikkonen /cent